

Slovensko. Kraje alebo župy? | 2014

Regionálna samospráva bola na Slovensku uvedená do života v roku 2001, kedy boli schválené príslušné zákony a odohrali sa i prvé voľby do orgánov samosprávnych krajov. Spomedzi dôvodov, ktoré stáli vtedy za vznikom druhej úrovne samosprávy u nás, treba spomenúť dva hlavné. Jednak to bol proces pristúpenia k Európskej únii, jednak potreba realizovať decentralizáciu.

Kým členmi únie by sme sa, tak ako mnoho iných krajín, stali i bez toho, aby sme zaviedli regionálny stupeň samosprávy, ťažko si možno predstaviť, ako by bolo na Slovensku možné zrealizovať proces decentralizácie bez konštituovania samosprávnych krajov. Úroveň fragmentovanej miestnej samosprávy, ktorá u nás neprešla procesom municipalizácie, totiž nebola vhodná pre úspešné uskutočnenie tak potrebnej decentralizačnej vlny.

Ako poukážeme i v tejto štúdii, existuje viacero členských krajín EÚ, ktoré nemajú regionálny stupeň samosprávy. Väčšina z nich si to však môže dovoliť vďaka tomu, že ich miestna samospráva (úroveň obcí a miest) je dostatočne silná na to, aby zvládla i viaceré kompetencie regiónov. Je to tak často preto, že v týchto krajinách došlo ku konsolidácii samosprávnych celkov či už prostredníctvom kontinuálnych alebo ráznych komunálnych reforiem, procesov municipalizácie (amalgamizácie), v rámci ktorých došlo k zlučovaniu obcí a združovaniu ich samosprávnych funkcií do väčších a silnejších celkov (municipalít).

Nielen z uvedeného je zrejmé, že aby sa na Slovensku mohol naštartovať proces decentralizácie, sprievodným javom jednej z najdôležitejších ponovembrových reforiem bol i nevyhnutný vznik (akéhokolvek) regionálneho stupňa samosprávy. Kým štátna správa bola v roku 1996 postavená na základoch normatívneho členenia na 8 krajov a 79 okresov, na úrovni samosprávy sa uvažovalo o členení na prirodzenejšie regióny, ktoré by nadväzovali na historický vývoj a rešpektovali i prírodné bariéry. Nakoniec sa tak nestalo, a namiesto 12 až 16 žúp bola samosprávna úroveň v roku 2001 navlečená do umelou páchnuceho členenia na osem krajov zdedených z mečiarizmu.

O tom, že osem samosprávnych krajov nie je vhodným modelom pre regionálnu samosprávu u nás, svedčí tak záujem občanov, ktorý im prejavujú (nielen) vo voľbách, ako i postoj odborníkov na verejnú správu, ale i hlasy z prostredia politických strán. Kým v komunálnych voľbách u nás dlhodobo volí približne polovica z oprávnených voličov, voľby do orgánov samosprávnych krajov k urnám pritiahnu ledva štvrtinu z nich. Vždy, keď sa blížila ďalšie voľby, ktorým aj politici hovorovo radi vravia „župné“, hoci ich tak oficiálne odmietajú pomenovať v zákone, v médiách sa šíria ich návrhy na zmenu aktuálneho členenia krajiny na samosprávne regióny. Diapazón tej ponuky je široký, od župného modelu ctiaceho si históriu i súčasné regionalizačné kritériá, až po návrhy na tri veľké kraje nasiaknuté nostalgiou za normalizačným členením zo socializmu, ktoré však so samosprávou nikdy nič spoločné nemalo.

Verejná správa na Slovensku dnes pôsobí v rámci územného a správneho členenia, ktoré nenadväzuje na žiadne z minulých administratívnych rozdelení známych z histórie. V krajine, kde sa politici vo svojich prejavoch tak často

---

a radi odvolávajú na bohatú históriu národa, to vyznieva ako paradox. V skutočnosti je to však naopak, keďže romantizujúce predstavy a mytologizácia dejín v pokrútenej interpretácii našej minulosti sa s odmietaním župného usporiadania samosprávy dokonale snúbia.

Cieľom tejto štúdie je porovnať vhodnosť niektorých z ponúkaných modelov územného členenia pre regionálnu samosprávu. Dôraz kladieme i na vnímanie previazania regionálnej samosprávy a jej členenia na miestnu úroveň samosprávy, ktorá na svoju reformu stále ešte len čaká.

Dušan Sloboda
analytik pre oblasť verejnej správy a regionálnej politiky

Dokument na stiahnutie: Príloha

[slovensko_kraje_alebo_zupy_2014_f.pdf](#) [1]

Veľkosť
5.77 MB